

A kulcsok helyzetének megcserélése a csellisták ülőhelyzetének javítása érdekében

A cselló tartása általában természetesnek számít, ha összehasonlítjuk más vonóhangszerek tartásához szükséges helyzetekkel. Ez a megállapítás ebből a szempontból természetesen helytálló. A probléma itt is – mint minden vonóhangszernél – a két kar különböző mennyiségű és minőségű munkája, mely a gerincoszlopot fokozottan terheli.

Ehhez jön még a következő probléma, amit sok csellista már észre se vesz, mert a hosszú évek alatt már megszokta. Ha egy csellista ki akarná egyenesíteni felső testét, fejének hátsó felével elég hamar beleütközne a C-húr kulcsába, ami a klasszikus hangszer építésnél az első kulcs a nyak irányából nézve. A gerincoszlop tehát már effektíve a munkavégzés elkezdése előtt is görbült helyzetben van. A fejet vagy előre döntve, vagy jobbra előre döntve lehet tartani és az hosszabb idő után természetessé válik. Gyakran előfordul, hogy a gerincoszlop még el is van csavarodva. Ez a tartás gyakran kevésbé látszik károsnak, de a hosszútávú terhelés következményeit nem szabad alábecsülni: az inszalagok egyoldalú terhelése, a megfeszült nyaki izomzatot, elcsavarodott gerincoszlopot eredményez.

A cselló, ami 1600-ban csatlakozott a hegedű családjába, természetesen minden tipikus jegyet átvett tőle. Ez a kulcsállítás a hegedűnél az alsó fekvésekben biztosítja a bal kéz számára a helyet. Tehát a kulcsok elhelyezése szigorúan előírt. Ezekben az időkben a csellistáknak sem volt okuk változtatásra. A hangszert túske nélkül a testhez képest résen tartották, a vonó könnyedén futott a húrokon, és a bélhúrok egy ak-

kor természetes alacsony nyakállás mellett nem bírták volna a ma már szokásos nyomást. A zenei kifejezés inkább díszítésekben jeletkezett, mint az erőteljes dinamikában. A romantikus stílus megjelenésével megváltozott az emberek igénye az érzelmek kifejezését illetően: ez egy erős, messzire szóló csellóhangot igényel (a fémhúrok elterjedése). A csellóirodalomban új technikák jelennek meg, erőteljes kettősfogás futamok, virtuóz állások, amelyek az összes fekvést kihasználják. Azért, hogy ez a virtuóz technika egyáltalán lehetséges legyen, a csellót ma már tuskéval rögzítik a földhöz. A növekvő erő kifejtés miatt a hangszer egyre inkább a test közepe felé közeledik – ezt a jelenséget minden hétköznapi mozdulat bizonyítja – és ilyenkor érezhető először a C-húr kulcsának zavaró helyzete. Ebben a helyzetben segíthet a kulcsok helyzetének megcserélése. A C-, és a G-húrok kulcsai átkerülnek a D- és A-húrok kulcsainak helyére (lásd. ábra). Mivel a kulcsok kúp formájúak, nem lehet őket egyszerűen felcserélni. A cserét egy hangszerésznek kell elvégezni. Az eredeti helynél is lehet még följebb tenni a kulcsokat, amíg a hely és az esztétika azt engedi. Természetesen egy új cselló készítésénél ez semmilyen problémát nem jelent.

Az egyik pozitív következmény a rögtön érezhető és mérhető 3-4 cm helytöbblet, ami számszerűleg elég kevésnek tűnhet. A hatások a gerincoszlopra viszont rendkívüliek: a gerinc kiegyenesedik, a fej mozgásszabadsága nagyobb lesz, a vállöv visszanyeri egyensúlyát és az egyoldalú feszültségek idővel megszűnnek. A csellistának több helye van kiegészítő mozdulatokra, amire nagy szükség van egy amúgy nagyon egyoldalú mozgásnál. Minden érdeklődő

csellistának lehetősége van egy egyszerű kísérletet elvégezni. A C-húrt egyszerűen leeresztetni, a kulcsot kivenni és így játszani a csellón. A legtöbb csellista csak ennél a kísérletnél veszi észre, hogy a kulcs mennyire akadályozta. A többszázéves tradíció miatt a gondolatok a hangszer esetleges alkalmatlanságáról már csírájában elfolytatnak. Ilyen problémák esetében a tehetségtelenség és a nem gyakorlás vádak sokkal hamarabb vetődnek fel mint egy átépítés gondolata.

Az itt bemutatott változtatások semmilyen káros hatással nem járnak. Minden csellista használhatja játékának megkönnyítéséhez.

(Das Orchester 4/96)

Felcserélt kulcsok: 3-4 cm helytöbblet a bal alsó sarokban, esztétikai hátrányok nincsenek.

